

“İNGİLTERE SAĞLIK SİSTEMİ İLE İLGİLİ FARKLI BİR DEĞERLENDİRME"YE YANIT*

Dr. Gazanfer AKSAKOĞLU**

Dr. Fatih Özcan'a "İngiltere Sağlık Sistemi" başlıklı yazıma katkıları nedeniyle teşekkür ederim. Farklı bakışlar sanırım hem sistemin ve terminolojinin karmaşıklığından, hem de yoğurt yeme farklılığından kaynaklanıyor.

Hiçbir model "tencereyi ateşe koyar, içine yağ ekler, ısıtırsınız, sonra, ..." basitliği ile anlatılamaz. Çünkü farklı enerji kaynakları, farklı yağlar, farklı ısıtma dereceleri, ... vardır. Üstelik bunların birden fazlası aynı mutfak içinde yeralabilir. Türkiye'deki sağlık sistemi yabancı yayın organlarına Sağlık Bakanlığı'nca bildirilirken, genellikle "... Sağlık ocağında bakılır, çözülemezse devlet hastanesine sevk edilir, yine çözüm bulunamazsa eğitim hastanesine..." diye gider. Bu da gerçekleri hiç açıklamaz. Çünkü gerçekte böyle cetvelle çizilmiş gibi bir doğru yoktur. Aksine, serbest hekimler, laboratuvarlar, TCDD Hastaneleri, ... gibi bir sürü karmaşık yapı biraradadır. Dünyada bir çok sağlık örgütlenme modeli de zor açıklanabilir bir yapılanma içindedir. Bu nedenle ben yirmi yılı aşkın bir süredir ülkelerin sağlık modellerini olabildiğince basite indirgemeye çalışarak tanıtırım.

Dr. Özcan, yazısında belirttiği gibi bir kaç hafta kalmış İngiltere'de, bunun iki haftasında gözlemde bulunmuş. Bu elbette çok kısa bir süre. Ben 1978' den beri ya sistemin içinde çalışıyorum, ya dünyanın dört bir yanından gelmiş öğrencilere bu modeli (bazen İngiltere'de, bazen burada) öğretiyorum, ziyaretlerimde hastanelerine hasta olarak ya da bilgisayar arşivini inceleme amacıyla giriyorum, hala İngiltere modelinin nasıl işlediğini tam olarak kavrayabilmiş değilim. Sürekli değişim içinde bir sistem ayrıca, hem de her platformda yoğun olarak tartışılıyor.

Anımsatmakta yarar var, ben İngiliz modeli konusunda "taraf"ım, yanlı olmak, yani öznel davranmak yükümlülüğündeyim. Ülkemde sosyalleştirmeyi savunduğum gibi, İngiltere'de de NHS'i savunmak zorundayım. Çünkü uzun yıllar uğraşarak, yoğun

çabalarla kurulan ve hizmeti üretenler ile yararlananlar tarafından benimsenerek şiddetle savunulan bir gurur kaynağı. Bu nedenle ona yapılan saldırıları, örneğin özelleştirme girişimlerini, sistemini, övmem düşünülemezceği gibi, söz konusu etmeme özgürlüğüm de var.

Sağlık Ocağı kavramı evrenseldir, bunu duyan kişi - elbet içinde çalıştıysa- hangi kavramları içerdiğini kolaylıkla ve kuşku duymaksızın anlar. Bu anlamlılık *Health Centre* sözcüğü için de geçerlidir, dünyanın her ülkesinde bu sözcük aynı kavramları içerir. Ama elbette her ülkede ya da yörede farklılıklar gösterir, İngiltere'de sağaltım işlevi görme yükümlülüğü olmaması gibi (Aman dikkat, İngiliz dilinde *Health Center* diye bir terim yoktur. *Center* sözcüğü Birincil Sağlık Hizmeti kavramı ile uzaktan yakından ilgili olmayan ve okyanusun öte yanında yaşayan bir başka ulusun diline özgüdür. Ama onlar toplumsal kavramlara yabancı olduklarından bu terimi de kavrayamazlar.)

Surgery sözcüğünün tam karşılığı *muayenehane*'dir. Yani içinde özel hekimin, ya da başka bir deyişle Aile Hekimi'nin çalıştığı yer. Bu nedenle *Birinci Basamak* sayılabilir, ama Birincil Sağlık Hizmeti birimi değildir. Oysa bilinen nitelikleri gereği sağlık ocağı da, *Health Centre* da çağdaş Birincil Sağlık Hizmeti birimleridir. Belirlenmiş bir popülasyona dayalı olarak çalışırlar, tümelci hizmet verirler, herkesi kapsarlar, öncelikleri saptarlar, toplum katılımına dayanırlar...

Dr. Özcan "... sağlık ocağının patronu yoktur" sözüne takılmış, "tam tersine. *Surgery*'de yönetici eleman vardır; adı da 'idari müdür'..." diyor. Benim konum *surgery* ya da muayenehane değil. Ben Birincil Sağlık Hizmeti biriminden, yani Türkçe'de *Sağlık Ocağı*, İngilizce'de *Health Centre*'dan söz ediyorum. Ayrıca bir birimde müdür bulunması ile patron bulunması arasında çok önemli bir ayırım var.

Yoğurt yeme farkına gelince. Ben sağlık örgütlenme modeline *Toplum Hekimi* gözüyle bakıyorum, Dr. Özcan *Aile Hekimi* gözüyle. Saygılarımla.

* 71. sayıda Dr. Fatih Özcan imzasıyla çıkan yazı.

** Dokuz Eylül Üniv. Halk Sağlığı AD, Prof.